

MILE BOGOVIĆ

DR. VIKTOR BURIĆ

U povodu 100. obljetnice rođenja senjskog biskupa i prvoga riječko-senjskog nadbiskupa

Mile Bogović
Sakralna baština
HR 53270 Senj

UDK:262.12:929 BURIĆ, V.
Ur.: 1997-11-14

Dr. Viktor Burić, prvi riječko-senjski nadbiskup i metropolit, rodio se u Rijeci 6. rujna 1897., dakle prije 100 godina. Umro je prije 14 godina, 28. kolovoza 1983. Roditelji su mu bili Kraljevčani i nedugo nakon njegova rođenja vratili se u svoje mjesto, tako da ga Kraljevčani smatraju svojim, a i on se tako osjećao. Majka Jelena umire već 1908. Maćeha Ana odgajala ga je doista majčinskom ljubavlju.

Pučku školu završio je u Kraljevici. Tu je nastavio i višu građevinsku školu, a nakon toga je zbog raznih neprilika morao vrlo često mijenjati škole. Treći razred gimnazije završava u Senju, četvrti u Sušaku, a peti u Zagrebu. Zatim se vraća ponovno u Senj. I prije nego je maturirao, stupa u biskupijski licej i tako se oslobađa služenja vojske. Još 1917. poslan je u Innsbruck na studij teologije i filozofije.

Nakon završetka rata vraća se u Senj, odlučan u svome svećeničkom zvanju, a kada je 1919. zatvoreno senjsko sjemenište, dovršava teologiju u Zagrebu i ondje je 27. VI. 1920. zaređen za svećenika. Poglavari ga ponovno šalju u Innsbruck, gdje godinu dana pohađa filozofski institut. Doktorirao je na zagrebačkom Bogoslovnom fakultetu 1933. s temom *Sveti Pavao kao pisac*.

Prije nego je postao biskupom, vršio je 15 godina razne svećeničke službe: bio je prefekt u konviktu Ožegovićianum (1922.), upravitelj župe Čabar (1924.-1926.), kateheta na Pomorskoj akademiji u Bakru (1926.-1929.), upravitelj župe Selce (1929.-1931.), radi u biskupskoj kancelariji u Senju

Sl. 1. Senjski biskup dr. Viktor Burić
(portret u *Sakralnoj baštini* u Senju).

(1931.), kateheta je u karlovačkoj gimnaziji (1931.), duhovnik u Ožegovićanumu, tajnik biskupa Ivana Starčevića (1932.-1935.), profesor filozofije i crkvene povijesti na novootvorenoj senjskoj bogosloviji (1933.)

Nakon nagle smrti biskupa Starčevića, snagom nagovora sa strane, a napose apostolskog nuncija u Beogradu, prihvaća biskupsku službu i 21. V. 1935. bi imenovan biskupom združenih biskupija senjske i modruške ili krbavske. Posvećen je za biskupa u Zagrebu 21. VII. 1935. Ustoličenje u Senju bilo je 28. VII., a u Novom Vinodolskom (za modrušku biskupiju) 4. VIII. iste godine. Bilo mu je tada tek 38 godina.

Burić se smatrao dovoljno jakim da nosi teret biskupske službe, ali odgajan u duhu poslušnosti višim vlastima, držao je da se to jednostavno mora prihvatiti. U prvoj svojoj poslanici svećenicima i vjernicima govori o teškoj odgovornosti koja je pala na njegova leđa. On taj teret, taj jaram Gospodnji, prihvaća iz poslušnosti i vjernosti Svetom Ocu, nadajući se da će Gospodin biti pomoćnik u njegovoj nemoći. To je ujedno i njegovo geslo: *Dominus adiutor meus!* U istoj poslanici piše on svećenicima: *Svećenik je čovjek molitve*, naglašavajući posebno pobožnost prema svetoj Euharistiji. Sam biskup bio je uistinu uvijek čovjek molitve i razmatranja, duboko i iskreno pobožan. No čujmo što on sam kaže o početcima svoje biskupske službe: *Kad sam se kao mladi biskup susretao s vjernicima svojih biskupija, neobično je na mene*

ugodno djelovalo što su me uglavnom svugdje s radošću dočekivali. To je u meni slabilo onaj osjećaj, gotovo strah, pred teškom odgovornošću koju sam biskupskim ređenjem na sebe primio. Dakako da i ti dočeci nisu svugdje bili jednako srdačni. U Kastavštini su me znali dočekivati s uzdignutom stisnutom pesnicom. Ali onda su i ti dolazili u crkvu i krizmavali svoju djecu.

Nadbiskup Burić sjećao se dobro nevolja koje su zadesile svijet Prvim svjetskim ratom. Proživio je taj rat kao student bogoslovije u Innsbrucku. Drugi svjetski rat bio mu je to teži što ga je proživio noseći na sebi tešku odgovornost biskupske službe. *U ratu sam - priča on - morao iseliti iz biskupskog dvora, koji je bio totalno uništen. Najprije sam otišao na senjsku periferiju kod svoga podvornika Andrije Gržanića. Voditi dijecezu iz ureda stisnuta u tijasnu prostoriju starinske kuće nije bilo nimalo lako. Bombardirana je i katedrala. Za bogoslužje, prigodom većih svečanosti, koristili smo se crkvicom Majke Božje od Arta, koja se također nalazila na periferiji, ali s druge strane grada, tako da smo bili zadovoljni kad smo imali tako povoljne prilike da do nje možemo doći. Kad je prestalo bombardiranje, prešao sam u samostan sestara franjevki od Bezgrešne. A i kad je rat završio, teškoće nisu nestale jer je u našoj, inače svećenicima siromašnoj, biskupiji za vrijeme rata poginuo 21 svećenik, a toliko ih je i emigriralo.*

U vrijeme kad se od čelnih ljudi traži odvažnost i hrabrost, kao što je to u ratu, ljudi poput Burića teško se uspijevaju nositi s neprilikama. Tu je i druga teškoća: svaka od zaraćenih strana želi te dobiti potpunoga na svoju stranu. Tu se i Burić već znao bolje ograditi. On je bio čovjek koji se nije želio nikome zamjeriti, ali također nijednoj politici nije dao neospornu podršku. To ga je poštjedjelo mnogih poslijeratnih teškoća sa strane komunističkog režima, koje su imali mnogi hrvatski biskupi. To ne znači da mu je bilo lako. Mnogo srušenih crkava i župnih stanova, mnogo ljudi u krajnjem siromaštvu, a svećenika dosta pobijeno i toliko emigriralo.

Uz gore spomenute teškoće trebalo je riješiti i pitanje Rijeke, koja je 1918. stvarno, a 1925. i formalno odcijepljena, a sada je, nakon što ju je napustio talijanski i talijanaški kler sa svojim biskupom, čekala svoje rješenje. Ono se naziralo u nekoj novoj povezanosti sa Senjom. 20. XII. 1952. Burić je imenovan administratorom hrvatskoga dijela. Jasno je da Sveta Stolica nije računala s time da će se Burić moći sam uspješno nositi sa svim tim teškoćama, nego mu je već bila odredila (13. prosinca 1952.) pomoćnika u osobi monsinjora Josipa Pavlišića.

Evo što kaže Burić o svojoj dužnosti administratora riječke biskupije. *Iz Riječke biskupije otišli su mnogi svećenici u Italiju, a tako i benediktinke i*

riječki ogranak sestara Srca Isusova. Otišao je i biskup Camozzo. On je sa mnom bio veoma dobar, ali mi je izričito rekao da ja neću postati upravitelj Riječke biskupije. Imenovan je administratorom jelšanskog župnika, Slovenca, Karla Jamnika. To je bio dobar čovjek, ali teški dijabetičar, i ta ga je bolest ubrzo dovela do groba. Nakon toga je postao administratorom krčki biskup Josip Srebrnić. On se tu lijepo snašao. Počeo je gospodariti onim krajem. Nastanio se kod riječkih kapucina. Krčani su reagirali što ga nema u biskupiji. Nakon toga povjerena je meni administracija hrvatskoga dijela Riječke biskupije. Polazio sam iz Senja svaka dva tjedna u Rijeku, običnim kamionima, i ostajao tamo tjedan dana. Stanovao sam kod sestara sv. Križa na Sušaku dok nije djelomično popravljena biskupska kurija u Rijeci.

Pitanje Rijeke nije bilo riješeno administraturom. Rijeka je zaslužila da ima svoga rezidencijalnog biskupa. Spajanjem hrvatskoga dijela riječke biskupije s područjem starodrevnih biskupija senjske i modruške osnovana je 27. VII. 1969. riječko-senjska nadbiskupija. Rijeka je ujedno postala metropolitansko središte, a Burić prvi riječko-senjski nadbiskup i metropolit. Postojao je - kaže on - posebni odbor biskupa koji je trebao urediti granice pojedinih biskupija. Ja u početku nisam bio upućen kakvo je rješenje Odbor imao za Rijeku. Na zasjedanju Biskupske konferencije 14 biskupa podržalo je prijedlog Odbora za uređenje kakvo je danas. Ja sam se s njima složio da ne izgubimo Rijeku. Rekao sam da Rijeka nema svoga klera, a da ga nema ni Senj. Odgovorili su mi da će to biti briga cijele metropolije. Kad su Senjani čuli da sam pristao na rješenje po kojem se senjska i modruška biskupija spajaju s Rijekom u jedno tijelo, osjetili su se povrijeđenima i dolazili su u delegacijama k meni da osujetim takav plan. Meni se prijedlog Odbora činio perspektivnijim, ali sam razumio onakvu reakciju Senjana. Uskoro sam se preselio u Rijeku, a ukinuta je i senjska biskupska kancelarija.

Uz nadbiskupa Burića usko je vezana i povijest naših sjemeništa. Čujmo i o tome samog nadbiskupa: *Senjsko sjemenište zatvoreno je 1919. jer nije bilo dovoljno pitomaca. U njemu je za vrijeme prvoga rata bilo dosta pitomaca bez svećeničkog zvanja, činovnička djeca koju su roditelji tamo poslali da izbjegnu vojsku. I prije rata osjećala se kod nas nestašica zvanja. Uvijek smo dobivali kler iz krčke biskupije. Prije su kod nas Primorci popunjavali ličke župe, ali je već u prvom desetljeću ovoga stoljeća Primorje presušilo. Očito je da je već tada vrijednost svećenika u Primorju pala na cijeni. I prije su mnogi išli u sjemenište jer im je to bilo društveno najperspektivnije. Kada su se otvorili drugi putovi, Primorje je presušilo. Iako smo imali mali broj svećeničkih kandidata, biskup Starčević je odlučio da 1933. otvori ponovno sjemenište u*

Senju. Usmijani, Binički i ja i dosta drugih svećenika bili smo protiv toga. Čemu otvarati u onim okolnostima sjemenište za pitomce iz drugih biskupija i za razne eksfratre za koje nismo dobili najpovoljnije karakteristike od njihovih bivših poglavara. Bilo je doduše pitomaca iz naše biskupije, ali malo. Pred drugi svjetski rat broj pitomaca se tako smanjio da sam po završetku akad. god. 1939./40. smatrao kako je najbolje sjemenište zatvoriti. Tako sam i učinio. Nakon što je Istra pripojena Jugoslaviji, pokazala se potreba da se u Rijeci otvori veliko sjemenište. Na tome je radio u zadnje vrijeme i sam Camozzo. Mons. Rittig i njegov tajnik Paluo rekoše mi da ja trebam otvoriti to sjemenište, što sam učinio 15. listopada 1947. Bio sam zadovoljan time da je u Rijeci sjemenište. Nametnutim procesom ono je 1955. zatvoreno, a 1966. ponovno otvoreno.

Nadbiskup ne govori o teškoćama koje je i sam trebao prevladati i pri otvaranju 1947. i pri ponovnom otvaranju 1966.

Doktorska disertacija *Sveti Pavao kao pisac* ostala je neobjavljena. Burić je napisao mnogo pastirskih poslanica koje su razasute po *Službenim vjesnicima* senjske i modruške, a poslije riječko-senjske nadbiskupije. Da spomenemo samo neke važnije i opširnije. Već je spomenuta njegova nastupna poslanica kleru i vjernicima. Godine 1936. šalje on svoju drugu poslanicu u kojoj obrađuje opasnosti od vjerskih zabuda i vjerskog neznanja (*Sl. vj.* 1936/1, 1-13.) Zatim 1938. piše on poslanicu *protiv psovke*. Poslanice *Svetost dana Gospodnjega* (Zagreb, 1940, 23 str.), *O kršćanskom životu* (Zagreb, 1941., 21 str.) i *Katolički svećenik* (Zagreb, 1942., 31 str.) izdvojeno su otisnute. Poslijeratne prilike bile su s obzirom na tisak drukčije. *Službeni vjesnik* izlazi ciklostilom, a i poslanice su rjeđe i kraće. Inače je nadbiskup u svojim poslanicama vjerno prenosio nauk crkvenog učiteljstva, ostajući na razini suvremenoga teološkog razmišljanja. Na njegovu stolu bilo je uvijek stručnih teoloških knjiga. Poput pravog učitelja, znao je pažljivo slušati učenike i od njih učiti. Ako je trebalo neku važniju odluku donijeti, saslušao bi prije sve one koji su u stvar najupućeniji. I u starijim godinama bio je vrlo otvoren za novo i perspektivno.

Kod svakoga s kime se u životu susretao, ostavio bi dojam finoga gospodina, suosjećajnog i nenametljivog svećenika i biskupa. Imao je brojne prijatelje. Znao bi u sitnice pričati o nekim detaljima iz njihova života, što je također znak da je bio duboko s njima povezan i da ih je volio.

Zadnjih dvadesetak godina imao je velikih poteškoća s vidom. Što su godine dolazile, to su se poteškoće povećavale. U zadnje vrijeme vid mu se toliko pogoršao da je bio na granici potpune sljepoće. Kao ordinatoriju slabost očiju toliko mu je smetala da je i prije navršene 75. godine života govorio da bi

ga Sveti Otac trebao osloboditi tereta biskupske uprave. Po navršenoj 75. godini osjećao je da ima još jedan razlog više. Uputio je molbu na Svetu Stolicu. 23. lipnja 1973. imenovan je mons. Josip Pavlišić apostolskim administratorom riječko-senjske nadbiskupije "sede plena", a 18. travnja sljedeće godine on postaje rezidencijalnim nadbiskupom, čime je i formalno nadbiskup Burić stavljen u mirovinu. Do svoje smrti živio je u nadbiskupskom domu u Rijeci, tek povremeno i na kraće vrijeme otišao bi u Senj, uz koji su ga vezale brojne i bogate uspomene. Svakoga bi rado i veselo dočekao, ne želeći nikoga opterećivati svojim križem nemoći i sljepoće. U ruci je redovito imao kronicu. Čitati nije, dakako, mogao, a radio mu je bio stalno na vatikanskoj stanici. I to pokazuje njegovu odanost Svetoj Stolici. Kada sam ga 1980., nakon dužeg razgovora, zapitao što želi poručiti hrvatskoj mjesnoj Crkvi, odgovorio je samo ovo: *Neka se drže čvrsto onoga zavjeta Branimirovog i veza s Rimom i Svetom Stolicom.*

Burić je bio na čelu nad/biskupije 40 godina. Po tome ga je na stolici senjskih i modruških biskupa nadmašio samo Ivan Krstitelj Ježić (1789.-1833.). U nečemu je njihovo vrijeme slično. Jedan i drugi bili su biskupi u teškim ratnim i poratnim vremenima i promijenili više političkih sustava. Ježić je, međutim, bio ne samo snažne strukture i čilog zdravlja nego također snalažljiv, hrabar i odvažan biskup koji se s prilikama i neprilikama uspješno nosio. Po tome dugi Burićev pontifikat neće biti zapamćen. No on je bio velik u tome što je blagoslivljao inicijative suradnika i biskupijskih tijela. U pokoncilsko vrijeme cjelokupna obnova išla je preko prezbiterijalnog vijeća koje je u konstruktivnim raspravama donosilo prijedloge, a on ih promovirao. Služba mu nije smetala da gaji prijateljske veze sa svećenicima i laicima, a kod sugovornika je ostavljao uvijek dojam da ga je s pozornošću slušao i vlastitošću mudra učitelja nije zaboravio da se od drugih može dosta naučiti.